

REFERENCES

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].
2. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#n200> [in Ukrainian].
3. Pro pidtrymku ta rozvytok innovatsiinoi diialnosti: proiekt Zakonu Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/ua> [in Ukrainian].
4. Tokarieva, K. O. (2016). Struktura biudzhetu: finansovo-pravovyi analiz. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

Кохан Вероніка Павлівна

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0002-3129-9266

РОБОТА НА ВИМОГУ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНИХ ДОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Наукова робота присвячена роботі на вимогу за допомогою програмних додатків як виду цифровій праці. Зазначається, що робота на вимогу за допомогою програмних додатків здійснюється через локальні цифрові платформи. Її особливостями є виконання працівником завдань у автономному режимі або у визначеному місці. На відміну від роботи через онлайн-платформи, працівник і клієнт залишаються на зв'язку через додаток, поки робота виконується в автономному режимі. У статті надається загальний портрет працівника, який використовує мобільний додаток.

Ключові слова: цифрова праця, робота на вимогу за допомогою програмних додатків, мобільний додаток, працівник, який використовує мобільний додаток.

Kokhan Veronika

PhD, Senior Researcher of the Scientific & Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

ORCID: 0000-0002-3129-9266

WORK ON DEMAND VIA SOFTWARE APPLICATIONS IN UKRAINE

The study is devoted to work on demand via mobile applications as a type of digital labour. It is noted that work on demand via software applications is carried out through local digital platforms. Its features are the performance of tasks by the employee offline or in a specified physical location. The difference with the online web-based platforms is that the worker and client remain connected through the app while the work is executed offline. The article deals also with a general portrait of the employee who uses the mobile application.

Key words: digital labour, work on demand via software applications, mobile application, worker using mobile apps.

Як уже зазначалося у численних дослідженнях [1; 2; 3], виділяють дві великі групи платформ цифрової праці – онлайн веб-платформи і локальні платформи. Відповідно зайнятість через цифрові платформи поділяють на краудворк (онлайн праця через веб-платформи) та роботу на вимогу за допомогою програмних додатків (праця через локальні платформи).

У межах цієї статті приділимо увагу праці через локальні цифрові платформи, оскільки, окрім виконання роботи в Інтернеті (цифрові фрилансери), цифрові технології також дають можливість знайти роботу в Інтернеті, яка виконується в автономному режимі (офлайн) або у визначеному фізичному місці. Загалом у роботі на вимогу за допомогою програмних додатків можна виділити два типи:

1. Пошук роботи в автономному режимі за допомогою цифрових платформ праці чи мобільних додатків, які служать дошками оголошень про роботу як для разових, так і для регулярних заходів різноманітного характеру. Наприклад, на кабанчик.ua завдання варіюються від збирання меблів до надання сантехнічних послуг, послуг із друку візиток або послуг няні.

2. Пошук та виконання роботи в автономному режимі за допомогою локальних платформ на основі додатків, які з'єднують клієнтів і працівників, як правило, в певній сфері, наприклад, в транспорті або в сфері доставки їжі. Відмінність від згаданих вище онлайн-веб-платформ полягає в тому, що працівник і клієнт залишаються

на зв'язку через додаток, поки робота виконується в автономному режимі. Серед іншого додаток виконує функцію моніторингу: зокрема, час виконання завдання працівником не тільки записується, але також може вплинути на отримання ним бонусів або накладення штрафів, якщо це передбачено додатком.

В обох випадках здійснення роботи за допомогою програмних додатків необхідною умовою є географічна близькість працівників і клієнтів. Іншими словами, обидва типи роботи визначаються в основному їх локальним виміром. Водночас цифрові платформи праці та додатки до них можуть мати іноземне походження, тобто бути зареєстрованими не в Україні, що означає появу міжнародних аспектів у регулюванні праці з використанням додатків.

Цікавим є дослідження Міжнародної організації праці від травня 2021 року, присвячене цифровій праці з використанням онлайн-платформ та локальних цифрових платформ у Східній Європі [4, с. 36-37]. Зазначається, що працівники, які використовують мобільні додатки, істотно відрізняються від цифрових фрилансерів, які працюють в Інтернеті. Далі автори вказують чотири ключові фактори, які на їхню думку, сприяють цій різниці.

По-перше, найпопулярніші цифрові платформи для роботи в автономному режимі, а також мобільні додатки з'явилися у традиційних сферах діяльності, таких як транспорт чи догляд. Таким чином, до групи осіб, які працюють за допомогою додатків, в першу чергу входять працівники, які вже працювали у цих секторах, формально чи неофіційно. Більшість з них мали відносно низький рівень кваліфікації. Додатки не змінювали характер роботи як такої (тобто водіям все одно доводилося їздити за кермом), але допомагали задовольняти попит клієнта у відповідній сфері. Це означало, що у працівників, які працюють за допомогою мобільних додатків, була відсутня необхідність у набутті нових професійних навичок. Крім того, на відміну від роботи цифрових фрилансерів, що здійснюється на веб-платформах в Інтернеті, праці за допомогою мобільних додатків не притаманний інтелектуальний і творчий характер.

По-друге, деякі додатки дозволили непрофесіоналам вийти на ринок, який до цього часу був доступний винятково професіоналам.

Для багатьох із них робота через додатки була не основною і являла собою додаткове джерело доходу.

По-третє, оскільки додатки мали дуже низькі вимоги до того, хто може виконувати роботу (принаймні спочатку, практично будь-хто міг зареєструватися для виконання робіт з формальною перевіркою його відповідності), особи, які мали обмежені перспективи працевлаштування, також отримали можливість працювати і самостійно обирати собі завдання.

По-четверте, робота через мобільні додатки та локальні платформи для роботи в автономному режимі виконується на місцевому рівні та не забезпечує доступу до більш високооплачуваних клієнтів, які знаходяться за кордоном. Це приводить до того, що працівники, які володіють іноземними мовами і мають високий рівень технічних навичок, віддають перевагу використанню міжнародних онлайн-веб-платформ для доступу до більш високооплачуваних завдань. Таким чином, на відміну від працівників на веб-платформах в Інтернеті, працівники, які користуються мобільними додатками у Східній Європі, мають рівні освіти, подібні до тих, що знаходяться на ринку праці в автономному режимі, а іноді навіть нижчі за них. Вони також в середньому на 10 років старші за працівників онлайн-платформ і в цілому нагадують працівників традиційної робочої сили.

Міжнародна організація праці у дослідженні приходиться до висновку, що зазначений портрет працівника, який використовує мобільні додатки, не є статичним, він еволюціонує під впливом низки чинників [4, с. 37].

Першим з чинників є збільшення кількості мобільних додатків у кожному виді господарської діяльності, що приводить до домінування роботи через додатки, причому технології лише стають посередником професійної діяльності, а не генератором нових можливостей для роботи.

Другим важливим чинником, що впливає на портрет працівників, які працюють із використанням мобільних додатків, є нормативно-правове регулювання такої праці. Причому, на розвиток праці з використанням мобільних додатків більший вплив справляє не законодавство про працю, а законодавство про конкуренцію, податкове

законодавство та закони, що регулюють діяльність у кожному виді господарській діяльності. Наприклад, спочатку додаток Uber та подібні йому транспортні додатки, що працюють у Східній Європі, дозволили виконувати завдання з пасажирського перевезення людям, які не мали досвіду у цій діяльності. Після того, як законодавство регіону визнало, що за допомогою Uber надаються послуги не з поєднання клієнтів, а з обслуговування пасажирських перевезень, це змусило працівників, які використовують ці додатки, дотримуватись нормативних положень про професійне ліцензування, страхування, внески на соціальне страхування та оподаткування. Таким чином, після прийняття змін у законодавстві працювати з використанням додатку Uber стали в основному працівники галузі, які вже мали відповідний досвід.

Стрімкий розвиток локальних цифрових платформ в Україні та поява додатків у різних сферах життя призвів до того, що все більше людей в Україні знаходять собі роботу через мобільні додатки, яка може бути як основною для них, так і джерелом додаткового доходу. Отже, нагальною потребою є правова регламентація такого виду цифрової праці, як робота на вимогу за допомогою додатків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Флагманский доклад МОТ. Перспективы занятости и социальной защиты в мире 2021. Роль платформ цифрового труда в преобразовании сферы труда. 14 с. URL: https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2021/WCMS_771749/lang--ru/index.htm.
2. Чесалина О. В. Работа посредством интернет-платформ как вызов трудовому правоотношению. ЮрФак: изучение права онлайн. 27.04.2019. URL: <https://urfac.ru/?p=1960>.
3. Зайцева Л. В., Митрясова А. С. Труд водителей такси на основе интернет-платформ: отдельные вопросы правового регулирования. *Вестник Томского государственного университета*. 2018. № 435. С. 239–245. DOI: 10.17223/15617793/435/30.
4. Aleksynska M. Digital Work in Eastern Europe: Overview of Trends, Outcomes and Policy Responses, ILO Working Paper 32 (Geneva, ILO). 2021. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_794543.pdf.

REFERENCES

1. Flammanskiy doklad MOT. Perspektivy zanyatosti i sotsialnoy zashchity v mire 2021. Rol platform tsifrovogo truda v preobrazovanii sfery truda. URL: https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2021/WCMS_771749/lang--ru/index.htm [in Russian].
2. Chesalina O. V. Rabota posredstvom internet-platform kak vyzov trudovomu pravootnosheniyu. YurFak: izucheniye prava onlayn. 27.04.2019. URL: <https://urfac.ru/?p=1960> [in Russian].
3. Zaytseva, L. V., Mitryasova, A. S. (2018). Trud voditeley taksi na osnove internet-platform: otdelnyye voprosy pravovogo regulirovaniya. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta – Bulletin of Tomsk State University*, 435, 239–245. DOI: 10.17223/15617793/435/30 [in Russian].
4. Aleksynska, M. (2021). Digital Work in Eastern Europe: Overview of Trends, Outcomes and Policy Responses, ILO Working Paper 32 (Geneva, ILO). URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_794543.pdf [in English].

Кудінова Марина Михайлівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна*

ORCID: 0000-0002-1525-8464

Гладких Світлана Миколаївна

*студентка 5 курсу, освітня програма «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності»*

МЕХАНІЗМ ДІЯЛЬНОСТІ АГЕНТСТВА ООН У СПРАВАХ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Наукова робота присвячена дослідженню напрямів діяльності агентства ООН у справах біженців в Україні, аналізу кількості внутрішньо переміщених осіб та біженців в країні, виділенню перешкоди на шляху інтеграції біженців.

Ключові слова: Агентство ООН у справах біженців, внутрішньопереміщена особа, біженець.